

U 77/2021 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till rådets beslut om undertecknande och ratifikation av det andra tilläggsprotokollet till konventionen om it-brottslighet

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 25 november 2021 till rådets beslut om bemyndigande för medlemsstaterna att i Europeiska unionens intresse underteckna och ratificera det andra tilläggsprotokollet till konventionen om it-brottslighet samt en promemoria om förslagen.

Helsingfors den 20 januari 2022

Justitieminister Anna-Maja Henriksson

Lagstiftningsråd Lauri Rautio

FÖRSLAG TILL RÅDETS BESLUT OM UNDERTECKNANDE OCH RATIFIKATION AV DET ANDRA TILLÄGGS PROTOKOLLET TILL KONVENTIONEN OM IT-BROTTLIGHET

1 Bakgrund samt tilläggsprotokollets och beslutsförslagets mål

Europarådets konvention om it-brottslighet (den s.k. Budapestkonventionen) är den mest betydande och i fråga om antalet avtalsparter (66) den mest omfattande internationella konventionen om it-brottslighet och gränsöverskridande samarbete för anskaffning av elektroniskt bevismaterial. Konventionen innehåller bestämmelser om kriminaliseringsskyldighet, straffprocesser, utredningsmetoder, jurisdiktioner och internationellt samarbete. Eftersom den teknologiska utvecklingen har förändrat brottslighetens former och på ett betydande sätt påverkat möjligheterna till utredning av brott, har man sedan september 2017 berett ett andra tilläggsprotokoll till konventionen för att effektivisera samarbetet och utlämnandet av elektroniskt bevismaterial.

Europeiska unionen kan inte ansluta sig till Budapestkonventionen och inte heller till det andra tilläggsprotokollet, eftersom endast stater kan ansluta sig till dem. Europeiska kommissionen deltog inledningsvis i förhandlingarna om tilläggsprotokollet som observatör med yttranderätt. Rådet för rättsliga och inrikes frågor godkände den 6 juni 2019 rådets beslut (9116/19), genom vilket kommissionen gavs rätt att delta i förhandlingarna om det andra tilläggsprotokollet. Kommissionen deltog därefter i förhandlingarna och sörjde för att bilda och framföra unionens gemensamma syn, med målet att säkerställa att det andra tilläggsprotokollet är så enhetligt som möjligt med EU-rätten. I detta arbete konsulterade kommissionen Europeiska unionens råds arbetsgrupp för straffrättsligt samarbete (Copen) och informerade ministerrådet för rättsliga och inrikes frågor. I samband med förhandlingarna om tilläggsprotokollet hölls också samordningsmöten för EU-medlemsstaterna.

Kommittén för avtalsparterna (T-CY) godkände för sin del förhandlingsresultatet om det andra tilläggsprotokollet den 28 maj 2021. Europarådets ministerkommitté godkände det andra tilläggsprotokollet den 17 november 2021. Genom det andra tilläggsprotokollet effektiveras de befintliga formerna av internationellt samarbete, som i allmänhet sker mellan myndigheter, men därtill skapas nya typer av förfaranden för gränsöverskridande informationsanskaffning i brottsärenden. Dessa gäller i synnerhet direkt kontakt med en tjänsteleverantör i en annan stat. Som motvikt till det effektiviserade samarbetet fäster man i tilläggsprotokollet uppmärksamhet vid skyddet av grundläggande och mänskliga rättigheter, inklusive skyddet av personuppgifter. Målet är att på internationell nivå stärka de enhetliga reglerna för att intensifiera samarbetet kring it-brottslighet samt för att samla in bevis i elektronisk form för brottsutredningar eller straffrättsliga förfaranden. Bakgrunden till detta är ett behov av att intensifiera samarbetet mellan stater och med den privata sektorn samt att öka tydligheten och rättssäkerheten i synnerhet ur tjänsteleverantörernas perspektiv.

Kommissionen har den 25 november 2021 gett ett förslag till rådets beslut om bemyndigande för medlemsstaterna att i Europeiska unionens intresse underteckna det andra tilläggsprotokollet om utökat samarbete och utlämnande av elektroniska bevis till konventionen om it-brottslighet (COM(2021) 718 final). Samtidigt har kommissionen gett ett förslag till rådets beslut om be-

myndigande för medlemsstaterna att i Europeiska unionens intresse ratificera det andra tilläggsprotokollet om utökat samarbete och utlämnande av elektroniska bevis till konventionen om it-brottslighet (COM(2021) 719 final). Målet med förslagen är att medlemsstaterna för egen del ska kunna säkerställa att protokollet snabbt träder i kraft, vilket enligt förslaget är viktigt med tanke på de perspektiv som hänvisas till ovan. I förslagen lyfter man också fram protokollets betydelse i säkerställandet av att Budapestkonventionen förblir det viktigaste multilaterala ramverket för bekämpningen av it-brottslighet.

2 Det huvudsakliga innehållet i det andra tilläggsprotokollet och de beslutsförslag som berör det

Det andra tilläggsprotokollets innehåll

Kapitel I

Kapitlet innehåller gemensamma bestämmelser. Protokollet tillämpas enligt dess 2 artikel på brottsutredningar och straffrättsliga förfaranden som gäller brott som anknyter till datasystem och data samt insamling av bevismaterial i elektronisk form som hänför sig till brott. I artikel 3 i tilläggsprotokollet finns definitioner av centralmyndigheter, behöriga myndigheter, nödsituationer, personuppgifter och den överförande parten. Artikel 4 i tilläggsprotokollet gäller språket för begäranden om information, bestämmelser och information som anknyter till dem.

Kapitel II

Kapitlet innehåller bestämmelser om åtgärder för effektiviserat samarbete (artikel 5–12). Utgångspunkten är enligt stycke 1 i artikel 5 att avtalsparterna ska samarbeta i så stor utsträckning som möjligt i enlighet med bestämmelserna i kapitlet. I stycke 2–5 i artikeln fastställs hur åtgärderna i protokollet ska tillämpas i situationer där avtalsparterna i fråga har ett avtal om eller annat arrangemang för inbördes samarbete eller där sådant saknas. I stycke 6 behandlas uppfyllande av ett krav på dubbel straffbarhet som en avtalspart ställt upp.

Artikel 6 i tilläggsprotokollet gäller tillgången till tidigare offentliga så kallade WHOIS-uppgifter om sammanslutningar som tillhandahåller tjänster för registrering av domännamn för att identifiera eller kontakta aktörer som registrerar domännamn. En begäran om sådan information kan framföras direkt till en sammanslutning som tillhandahåller tjänster för registrering av domännamn i en annan avtalsparts område.

Artikel 7 i tilläggsprotokollet gäller utlämnande av abonnentinformation. En begäran om sådan information kan skickas direkt till en tjänsteleverantör i en annan avtalsparts område. Enligt artikelns 2 stycke, punkt b kan en avtalspart ge en förklaring enligt vilken en åklagare eller en annan rättslig myndighet måste utfärda en order enligt artikel 7 stycke 1 eller den måste utfärdas under överinseende av en åklagare eller annan rättslig myndighet eller på annat sätt utfärdas under oberoende tillsyn.

Enligt artikel 7, stycke 5, punkt a i tilläggsprotokollet kan en avtalspart underrätta Europarådets generalsekreterare om att den i varje enskilt fall eller under vissa omständigheter kräver samtidig underrättelse till dess myndighet när information begärs från en tjänsteleverantör i dess område. Till en sådan underrättelse till en myndighet hör under vissa omständigheter en rätt att vägra lämna ut uppgifter. Enligt stycke 5 punkt e i samma artikel ska man ange den myndighet som tar emot underrättelsen och vidtar vissa andra åtgärder som avses i stycket.

U 77/2021 rd

Enligt artikel 7 stycke 9 i tilläggsprotokollet kan en avtalspart a) förbehålla sig rätten att inte tillämpa denna artikel eller b) om utlämnande av vissa typer av åtkomstnummer enligt denna artikel skulle strida mot de grundläggande principerna i det inhemska rättssystemet, förbehålla sig rätten att inte tillämpa denna artikel på sådana nummer.

Artikel 8 i tilläggsprotokollet gäller föreskrifter som försnabbar utlämnandet av abonnentinformation och trafikdata. Bestämmelserna kompletterar bestämmelserna om rättshjälp i Budapestkonventionen och effektiviserar samarbetet mellan myndigheterna framför allt genom att ställa upp en tidsfrist för utlämnandet av information, som är 20 dagar för abonnentinformation och 45 dagar för trafikdata. Enligt stycke 4 i artikeln kan en avtalspart förklara att ytterligare informationsunderlag krävs för att verkställa order enligt punkt 1. Enligt stycke 10 i artikeln ska avtalsparten meddela Europarådets generalsekreterare kontaktuppgifterna till, och hålla dessa uppgifter uppdaterade, de myndigheter som utsetts för att inge en order enligt denna artikel, och för att ta emot en order enligt denna artikel. Enligt stycke 13 i artikeln får en part förbehålla sig rätten att inte tillämpa denna artikel på trafikdata.

Artikel 9 gäller påskyndat utlämnande av lagrade datorbehandlingsbara uppgifter i en nödsituation. Artikeln använder sig av det 24/7-åtkomstpunktnätverk som redan baserar sig på artikel 35 i Budapestkonventionen. Enligt definitionen i artikel 3 i tilläggsprotokollet avses med en nödsituation en situation där det föreligger en betydande och överhängande risk för en fysisk persons liv eller säkerhet. Enligt stycke 1 punkt b i artikeln kan en avtalspart förklara att den inte kommer att verkställa begäranden som endast avser utlämnande av abonnentinformation.

Artikel 10 i tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser om ömsesidig hjälp i nödsituationer. Artikeln förutsätter att begäranden om information godkänns i elektronisk form, att det finns jour dygnet runt för besvarande av begäranden och att begäranden om information besvaras enligt ett påskyndat förfarande.

Bestämmelser om videokonferenser finns i artikel 11 i tilläggsprotokollet och bestämmelser om gemensamma utredningar och utredningsgrupper i artikel 12.

Kapitel III

Kapitel III i tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser om rättsskydd och dataskydd. I artikel 13 i protokollet förutsätts att avtalsparterna i enlighet med artikel 15 i Budapestkonventionen säkerställer att införandet, genomförandet och tillämpningen av de befogenheter och förfaranden som föreskrivs i protokollet omfattas av villkor och garantier som föreskrivs i dess inhemska lagstiftning, vilka ska säkerställa ett adekvat skydd av mänskliga rättigheter och friheter.

Artikel 14 i tilläggsprotokollet innehåller horisontella bestämmelser om skydd av personuppgifter, och i beredningen av dem har man särskilt beaktat Europarådets konvention 108 och Europeiska unionens bestämmelser om skydd av personuppgifter. Stycke 1 i artikeln gäller artikelns förhållande till andra internationella avtal och referensramar samt möjligheten att tillämpa striktare skyddsåtgärder. I stycke 2–15 i artikeln fastställs de grundläggande dataskyddsprinciperna för utlämnande av information, som bland annat gäller användningsändamålen för personuppgifter, behandling av känsliga personuppgifter, förvaringstider, automatiserat beslutsfattande, registrering av åtgärder, vidareutlämnande av personuppgifter inom avtalsparten och till en annan stat, transparens och meddelande om behandlingen till den person vars uppgifter det är fråga om samt metoder för rättsskydd. Artikeln om dataskydd omfattar alla samarbetsformer som definieras i tilläggsprotokollet. Till artikel 14 i tilläggsprotokollet anknyter också artikel 23, enligt vilken avtalsparterna (avtalsparternas kommitté) utvärderar om bestämmelserna i

U 77/2021 rd

tilläggsprotokollet tillämpas och verkställs effektivt. Enligt stycke 3 i den sistnämnda artikeln ska översynen av artikel 14 ska inledas när tio konventionsparter har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av detta protokoll.

Enligt artikel 14 stycke 7 punkt c i tilläggsprotokollet ska den eller de myndigheter som ska underrättas om dataskyddsstörningar meddelas till Europarådets generalsekreterare. Enligt stycke 10 punkt b i samma artikel ska man också meddela den eller de myndigheter som kan ge tillstånd för vidare överföring av data till en annan stat eller en internationell organisation.

Kapitel IV

Kapitlet innehåller slutbestämmelser (artikel 15–25). Enligt artikel 15, som gäller verkningar av protokollet, kan de avtalsparter som är medlemsstater i Europeiska unionen i sina ömsesidiga förbindelser tillämpa Europeiska unionens lagstiftning vad gäller frågor som behandlas i protokollet. Det andra tilläggsprotokollet träder enligt artikel 16 i kraft efter att fem parter i konventionen har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av protokollet.

Artikel 17 i tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser om tillämpningen av protokollet i federala stater och artikel 18 innehåller bestämmelser om territoriell tillämpning.

Artikel 19 i tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser om förbehåll, förklaringar, underrättelser och meddelanden. Möjligheterna till förbehåll gäller enligt stycke 1 i artikeln artiklarna 7.9 a, 7.9 b, 8.13 och 17 i protokollet. Möjligheten till förklaringar gäller enligt stycke 2 i artikeln artikel 7.2 b och 7.8, artikel 8.11, artikel 9.1 b och 9.5, artikel 10.9, artikel 12.3, och artikel 18.2. Stycke 3 i artikeln gäller förklaringar, underrättelser och meddelanden enligt artikel 7.5 a och 7.5 e, artikel 8.4, 8.10 a och 8.10 b, artikel 14.7 c och 14.10 b, och artikel 17.2 i protokollet.

De sista bestämmelserna i tilläggsprotokollet gäller status för och återkallelse av förbehåll (artikel 20), ändringar i tilläggsprotokollet (artikel 21), tvistlösning (artikel 22), samråd med parterna och bedömning av genomförandet (artikel 23), frånträdande (artikel 24) och underrättelse (artikel 25).

I förhandlingarna om tilläggsprotokollet kan man anses ha uppnått Finlands nationella förhandlingsmål, som uttryckts i E-brev E 131/2018 rd och i riksdagens stora utskotts utlåtande om det StoURS 4/2019 rd. I de konstitutionella ramvillkor som stora utskottet hänvisar till, som lagts fram i ärendet U 33/2018 rd, är det framför allt fråga om att ingripanden i privatlivet och skyddet av konfidentiell meddelandehemlighet ska begränsa sig endast till det nödvändigaste och därför ska en utlämningsorder i synnerhet gällande trafik- eller innehållsuppgifter förutom till tjänsteleverantören även sändas till myndigheterna i den medlemsstat inom vars befogenheter uppgifter begärs från tjänsteleverantören. Den verkställande myndigheten bör ha möjlighet att med stöd av lagstiftningen bestrida en sådan order och påverka om den stat som sänt ordern kan använda informationen i en straffrättslig process. Bestämmelserna om direkt kontakt i tilläggsprotokollet gäller i fråga om skyddet av konfidentiell kommunikation mindre känsliga uppgifter och att tilläggsprotokollet möjliggör myndighetens roll och rätt att förbjuda utlämnande av uppgifter i förfarandet.

Innehåll i kommissionens beslutsförslag

Beslutsförslagen är till stor del likadana till sitt innehåll. I deras inledningar beskrivs först det andra tilläggsprotokollets mål och hur förhandlingarna om det framskridit. Därefter beskrivs i korthet tilläggsprotokollets huvudsakliga innehåll samt unionens nuvarande och förhandlingsbara rättigheter inom tilläggsprotokollets område. Härnäst beskrivs kommissionens syn på hur

U 77/2021 rd

medlemsstaterna bör ställa sig till eventuella förbehåll, förklaringar, underrättelser och meddelanden i tilläggsprotokollet samt vissa andra perspektiv.

Därefter konstateras att protokollet träder i kraft efter att fem parter i konventionen har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av protokollet, och man hänvisar till tidpunkten för undertecknande i mars 2022 som planeras vid tidpunkten när förslagen ges. Därtill för man fram de motiveringar som hänvisats till ovan till varför protokollet kan anses nödvändigt.

Därefter beskrivs i förslagen protokollets relation till unionens befogenheter och till proportionalitetsprincipen. Kommissionen anser att protokollet hör till unionens uteslutande externa befogenheter och att medlemsstaterna kan ratificera protokollet enligt unionens intresse enligt artikel 16, 82.1 och 218.6 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Därefter beskrivs i förslagen de höranden som hållits under beredningen av protokollet, protokollets inverkan på budgeten och uppföljningen av protokollets funktion.

De egentliga beslutsutkasterna innehåller inledande stycken och artiklar. I de inledande styckena beskrivs protokollets innehåll, förhandlingarna om det och relationen till EU-regleringen i frågan. Därtill lyfts det fram att Europeiska unionen inte kan bli avtalspart i protokollet och att medlemsstaterna i stället skulle bemyndigas att underteckna och ratificera protokollet genom samverkan i enlighet med Europeiska unionens intressen.

Till skillnad från i beslutsförslaget om ratifikation konstateras i beslutsförslaget om undertecknande att medlemsstaterna uppmuntras att underteckna protokollet vid underteckningstillfället eller så snart som möjligt efter det. Till skillnad från i beslutsförslaget om undertecknande lyfts det fram i beslutsförslaget om ratifikation att Europaparlamentets godkännande är en förutsättning för ett beslut om detta.

Enligt artikel 1 i förslagen bemyndigas medlemsstaterna att i Europeiska unionens intresse underteckna och ratificera det andra tilläggsprotokollet om utökat samarbete och utlämnande av elektroniska bevis till konventionen om it-brottslighet. Enligt artikel 2 i förslagen ska medlemsstaterna vid undertecknandet och ratifikationen av protokollet göra de förbehåll, förklaringar, underrättelser och meddelanden som anges i bilagan till förslagen. Artiklarna 3–5 i förslagen innehåller vanliga slutbestämmelser.

I beslutsförslagen finns i bilaga som gäller förbehåll, förklaringar, underrättelser eller meddelanden och andra synpunkter som medlemsstaterna ska lägga fram vid undertecknandet och ratifikationen av protokollet. Enligt bilagan bör medlemsstaterna avstå från att förbehålla sig rätten att inte tillämpa artikel 7 om utlämnande av abonnentinformation i tilläggsprotokollet bland annat på vissa typer av åtkomstnummer enligt artikel 9 stycke 9 punkt b. Medlemsstaterna skulle också uppmuntras att avstå från att förbehålla sig rätten att inte tillämpa artikel 8 i tilläggsprotokollet på trafikdata. Till övriga delar kan medlemsstaterna använda sitt eget övervägande i fråga om förbehåll enligt artikel 19 punkt 1 i tilläggsprotokollet.

Därtill ska medlemsstaterna enligt bilagan ge en förklaring enligt artikel 7 stycke 2 punkt b i tilläggsprotokollet enligt vilken en åklagare eller en annan rättslig myndighet måste utfärda en order till en tjänsteleverantör enligt artikel 7 stycke 1 eller den måste utfärdas under överinseende av en åklagare eller annan rättslig myndighet eller på annat sätt utfärdas under oberoende tillsyn. Medlemsstaterna uppmuntras också att avstå från att ge en förklaring enligt artikel 9 stycke 1 punkt a i tilläggsprotokollet om att de inte skulle tillämpa påskyndat utlämnande av data i nödsituationer som gäller begäranden enligt artikel 9 stycke 1 punkt a i tilläggsprotokollet, som endast gäller utlämnande av abonnentinformation. Till övriga delar kan medlemsstaterna

använda sitt eget övervägande i fråga om förklaringar enligt artikel 19 punkt 2 i tilläggsprotokollet.

Därtill ska medlemsstaterna enligt bilagan ge viss information gällande behöriga myndigheter, tidpunkten för lämnande av uppgifter som behövs i samarbetet och uppgifternas närmare innehåll. Till övriga delar kan medlemsstaterna använda sitt eget övervägande i fråga om meddelanden enligt artikel 19 punkt 3 i tilläggsprotokollet.

Medlemsstater som deltar i Europeiska åklagarmyndigheten (EPPO) ska i enlighet med bilagan säkerställa att EPPO kan sträva efter samarbete enligt protokollet på samma sätt som de nationella åklagarna i medlemsstaterna i fråga. Medlemsstaterna ska också säkerställa att den mottagande avtalsparten vid överföring av data för tillämpning av protokollet får information om att medlemsstaternas nationella rättsliga ram enligt artikel 14 stycke 11 punkt c i protokollet kräver en personlig anmälan till den person som uppgifterna har skickats till. Medlemsstaterna ska i samband med undertecknandet eller sparandet av sitt ratifikations- eller godkännandeinstrument fortfarande tillhandahålla ett sådant meddelande som beskrivs i förslagen till de behöriga myndigheterna i Förenta staterna gällande EU:s och Förenta staternas ramavtal om dataskydd. Slutligen ska de säkerställa att de vid tillämpning av artikel 14 stycke 1 punkt c i tilläggsprotokollet stöder sig på andra avtal eller arrangemang endast i de situationer som beskrivs närmare i förslagen.

I beslutsförslaget om ratifikationen finns också som en andra bilaga en översättning av tilläggsprotokollets text.

3 Förslagets rättsliga grund

Den rättsliga grunden till beslutsförslaget om undertecknande är artikel 16, artikel 82.1 och artikel 218.5 i EUF-fördraget. Den rättsliga grunden till beslutsförslaget om ratifikation är artikel 16, artikel 82.1 och artikel 218.6 i EUF-fördraget. Skillnaden är alltså vilken punkt i artikel 218 i EUF-fördraget som tillämpas, eftersom punkt 5 i artikeln gäller undertecknande av ett avtal och punkt 6 gäller beslut om att ingå ett avtal. I praktiken är den mest betydande skillnaden att ett beslut om ratifikation i enlighet med vad som konstaterats ovan även kräver Europaparlamentets godkännande. Rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet.

Den rättsliga grunden motsvarar förutom till de delar som gäller beslutsfattandet den rättsliga grund som använts i det beslut som godkändes av rådet den 6 juni 2019 (9116/19), genom vilket kommissionen gavs rätt att delta i förhandlingarna om det andra tilläggsprotokollet. Statsrådet anser att rättsgrunderna är ändamålsenliga.

4 Effekter av tilläggsprotokollet och förslagen om det

Tilläggsprotokollets syfte är att enligt vad som beskrivs ovan framför allt att effektivisera de befintliga formerna av internationellt samarbete, som i allmänhet sker mellan myndigheter. Därtill skapar det delvis nya förfaranden för gränsöverskridande anskaffning av information i brottsärenden, i synnerhet i fråga om direkt kontakt med en tjänsteleverantör i en annan stat. Målet är att på internationell nivå stärka de enhetliga reglerna för att intensifiera samarbetet kring it-brottslighet samt för att samla in bevis i elektronisk form för brottsutredningar eller straffrättsliga förfaranden och på så sätt öka och effektivisera samarbetet mellan staterna och med den privata sektorn samt öka tydligheten och rättssäkerheten i synnerhet i tjänsteleverantörernas perspektiv.

Enligt kommissionens förslag bör medlemsstaterna vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att protokollet träder i kraft och ratificeras snabbt. I praktiken avses med detta en önskan om att protokollet undertecknas och ratificeras så snabbt som möjligt.

Tilläggsprotokollet och kommissionens förslag gällande det orsakar inte i sig några omedelbara förändringar på nationell nivå. Tilläggsprotokollets effekter på nationell nivå utvärderas när och om det anses motiverat att ratificera tilläggsprotokollet.

5 Förhållande till Finlands lagstiftning och grundlag samt grundläggande och mänskliga rättigheter samt bedömning av befogenhetsfrågor som berör förslagen

I enlighet med vad som beskrivs ovan fäster man i tilläggsprotokollet som motvikt till det effektiviserade samarbetet uppmärksamhet vid skyddet av grundläggande och mänskliga rättigheter, inklusive skyddet av personuppgifter. I detta avseende har också tilläggsprotokollets mål att öka tydligheten i regleringen och rättssäkerheten betydelse.

Tilläggsprotokollet har betydelse i synnerhet med tanke på skyddet av privatlivet, personuppgifter och meddelandehemligheten som tryggas enligt grundlagens 10 §. I enlighet med 1 mom. i paragrafen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Enligt grundlagsutskottets etablerade praxis begränsas lagstiftarens flexibilitet inte bara av denna bestämmelse utan också av det att skyddet av personuppgifter delvis omfattas av skyddet för privatlivet som tryggas i samma moment. Allt som allt gäller det att lagstiftaren ska trygga denna rättighet på ett sätt som kan anses acceptabelt i systemet för grundläggande rättigheter (se t.ex. GrUU 13/2016 rd, s. 3—4).

Rätten till skydd av personuppgifter fastställs i artikel 8 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och i artikel 16 i EUF-fördraget. Dataskyddet är också nära kopplat till respekten för privat- och familjelivet, om vilken stadgas i artikel 7 i stadgan om de grundläggande rättigheterna. Enligt artikel 8.2 i Europakonventionen får myndigheterna inte ingripa i familjelivet, förutom om en lag tillåter det eller om det är nödvändigt i det demokratiska samhället exempelvis på grund av den nationella och allmänna säkerheten eller för att förhindra brott eller för att trygga andra människors rättigheter och friheter.

Därtill också andra bestämmelser i grundlagen som lyfts fram i ärendet U 33/2018 rd är av betydelse för utvärderingen av tilläggsprotokollet. I fråga om detta är det dock centralt att bestämmelserna om så kallad direkt kontakt i tilläggsprotokollet i fråga om skyddet av konfidentiell kommunikation gäller mindre känsliga uppgifter och att tilläggsprotokollet möjliggör myndighetens roll och rätt att förbjuda utlämnande av uppgifter i förfarandet.

Tilläggsprotokollet och kommissionens förslag gällande det orsakar inte i sig några förändringar i den nationella lagstiftningen. Tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser om internationell rättshjälp, som i Finland hör till lagstiftningens område och kräver ändringar i lagstiftningen, om Finland med stöd av det bemyndigande som ges genom rådets beslut förbinder sig till tilläggsprotokollet genom att ratificera det. Behoven av ändringar i den nationella lagstiftningen och de nationella effekterna av tilläggsprotokollet bedöms närmare i det skedet om ratifikation av tilläggsprotokollet betraktas som motiverat i ovan beskrivna situation.

Enligt förslagen hör protokollet i enlighet med vad som beskrivs ovan till unionens uteslutande externa befogenheter. I förslagen bedöms att protokollets tillämpningsområde långt omfattas av de gemensamma regler som baserar sig på artikel 82 stycke 1 och artikel 16 i EUF-fördraget. I rådets beslut till vilket hänvisas ovan om mandatet för kommissionen att delta i förhandlingarna

om det andra tilläggsprotokollet (9116/19) har befogenheterna bedömts så att EU har godkänt de gemensamma reglerna, som till stora delar överlappar de faktorer som man överväger att inkludera i det andra tilläggsprotokollet. Det andra tilläggsprotokollet kan därför påverka unionens gemensamma regler eller ändra deras omfattning. Det är också motiverat att med anledning av det slutgiltiga tilläggsprotokollet bedöma att EU har godkänt eller är på väg att godkänna gemensamma regler som till stora delar överlappar reglerna i tilläggsprotokollet och att tilläggsprotokollet därför kan ändra unionens gemensamma regler eller ändra deras omfattning.

6 Ålands befogenheter

Enligt 27 § 23 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) omfattar rikets lagstiftningsbehörighet ärenden som gäller rättskipning med beaktande av vad som stadgas i 25 och 26 §; förundersökning, verkställighet av domar och straff samt utlämning för brott. Lagens 25 § handlar om förvaltningsrättskipning som anknyter till beslut som fattas av landskapsregeringen och myndigheter under den och lagens 26 § handlar om inrättande av en förvaltningsdomstol i landskapet.

Enligt självstyrelselagens 18 § 22 punkt har landskapet lagstiftningsbehörighet i ärenden som gäller näringsverksamhet med beaktande av vad som stadgas i 11 §, 27 § 2, 4, 9, 12–15, 17–19, 26, 27, 29–34, 37 och 40 punkten samt 29 § 1 mom. 3–5 punkten, dock så att även lagtinget har behörighet att vidta åtgärder för att främja sådan näringsverksamhet som avses i de nämnda punkterna. Enligt 27 § 40 punkten i lagen har riket lagstiftningsmakt i ärenden som gäller televerksamhet.

Insamling av bevismaterial i brottsärenden är enligt det ovan konstaterade verksamhet som hör till statens lagstiftningsbehörighet. I fråga om skyldigheter som rör näringsverksamhet verkar tilläggsprotokollet närmast beröra televerksamhet som hör till rikets lagstiftningsbehörighet.

Därmed verkar de frågor som avses i tilläggsprotokollet inte höra till landskapets lagstiftningsbehörighet. De närmare utvärdering läggs fram om ratifikation av tilläggsprotokollet ses som motiverat i ovan beskrivna situationer med stöd av det bemyndigande som ges genom rådets beslut.

7 Behandling av förslagen i Europeiska unionens organ och de övriga medlemsstaternas ståndpunkter

Kommissionen lade fram sina beslutsförslag i rådets arbetsgrupp för straffrättsligt samarbete den 29 november 2021. Därefter diskuterades de för första gången i arbetsgruppen i fråga den 7 december 2021. Medlemsstaterna har i diskussionerna först fram vissa preliminära observationer om förslagen, men konstaterat att de måste återkomma till saken.

Det är tänkt att samtalen om förslagen ska fortsätta i januari 2022, och arbetsgruppen för straffrättsligt samarbete höll sitt första möte om ärendet den 12 januari 2022. Det verkar sannolikt att man försöker få förslagen godkända i början av 2022.

8 Nationell behandling av tilläggsprotokollet och förslagen om det

E-brevet om kommissionens mandat att delta i förhandlingarna om tilläggsprotokollet lämnades till riksdagen den 18 mars 2019 (E 131/2018 rd). Riksdagen stora utskott har skickat ärendet till grundlagsutskottet, förvaltningsutskottet, lagutskottet samt kommunikationsutskottet för eventuella åtgärder. Av dessa har förvaltningsutskottet (FvUU 1/2019 rd), lagutskottet (LaUU 1/2019) och kommunikationsutskottet (KoUU 2/2019) gett utlåtanden där de förenat sig med

U 77/2021 rd

statsrådets ståndpunkt i ärendet och lyft fram synpunkter som de framfört i sina utlåtanden, som i synnerhet gäller beaktande av de ståndpunkter som Finland framfört i förhandlingarna om E-evidence-förordningen och säkerställande av effektiviteten i brottsutredningar. Stora utskottet har godkänt riksdagens ståndpunkt StoURS 4/2019 rd, enligt vilken stora utskottet inte i detta skedet av behandlingen av ärendet har något att anmärka på statsrådets riktlinjer för verksamheten med beaktande av lagutskottets, förvaltningsutskottets och kommunikationsutskottets synpunkter i ärendet. Utskottet fäster statsrådets uppmärksamhet vid de konstitutionella ramvillkor som lagts fram i ärendet U 33/2018 rd (E-evidence-förordningsförslaget), som också ska beaktas i fortsatta förhandlingar i ärendet.

I beredningen av Finlands ståndpunkter i förhandlingarna om tilläggsprotokollet har man hört representanter från justitieministeriet samt inrikesministeriet, kommunikationsministeriet, utrikesministeriet, Centralkriminalpolisen, Polisstyrelsen och Åklagarmyndigheten.

Utkastet till U-skrivelse har genomgått ett skriftligt förfarande inom sektionen för rättsliga och inrikes frågor (EU7) 5–7.1.2022.

9 Undertecknande av tilläggsprotokollet och dess ikraftträdande

Protokollet träder i kraft efter att fem parter i konventionen har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av protokollet. Enligt kommissionens beslutsförslag ska underteckningstillfället för tilläggsprotokollet ordnas i mars 2022. I förhandlingarna har man dock kommit fram till att underteckningstillfället i stället ordnas i maj 2022. Enligt beslutsförslaget ska EU:s medlemsstater vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att protokollet snabbt träder i kraft.

10 Statsrådets ståndpunkt

Den teknologiska utvecklingen har förändrat brottslighetens former och på ett betydande sätt påverkat möjligheterna till utredning av brott. Det är viktigt att fortsätta arbetet för att effektivisera tillgången till elektroniskt bevismaterial i synnerhet i gränsöverskridande informationsanskaffningssituationer. I effektiviseringen av brottsbekämpningen måste man dock också sörja för adekvat tryggnad av skyddet av personuppgifter och andra grundläggande rättigheter samt för beaktande av staternas suveränitet.

Statsrådet understöder förslagets mål att medlemsstaterna för egen del ska kunna stödja ett snabbt ikraftträdande av tilläggsprotokollet och på så sätt även stärka Budapestkonventionens ställning som det viktigaste multilaterala ramverket i bekämpningen av it-brottslighet. Det är dock motiverat att förslagen i princip inte förpliktar medlemsstaterna att underteckna och ratificera tilläggsprotokollet, utan detta är en fråga som medlemsstaterna ska överväga nationellt. Statsrådet anser att förslagen ska formuleras tillräckligt flexibelt för att säkerställa att de inte heller utgör hinder för medlemsstaternas undertecknings- och ratifikationsåtgärder exempelvis på grund av onödigt ovillkorliga skyldigheter till förbehåll och förklaringar.

Statsrådet betonar att man tar närmare ställning till tilläggsprotokollets innehåll om ratifikation av det ses som motiverad.